

Nr 391

Av herr **Rimås** i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Samfundet för svenskt biografiskt lexikons utgivande.

I en skrivelse den 9 november 1955 har statens sakrevision fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på det sätt, varpå styrelsen för Samfundet för svenskt biografiskt lexikons utgivande handhaver sin förvaltning. Samfundets verksamhet finansieras till 95 % genom statligt anslag, vilket för budgetåret 1955/56 utgår med 123 900 kronor. Övriga inkomster utgöras huvudsakligen av abonnentsmedel, som även till mycket stor del härleda sig från statliga anslag.

För statsanslagets åtnjutande har fr. o. m. budgetåret 1950/51 gällt bl. a. det villkoret, att arbetet med lexikonets utgivande skall planläggas och bedrivs med sikte på en utgivningstakt av minst fyra häften per år. Detta villkor uppfylldes endast under budgetåret 1951/52. Under budgetåret 1950/51 utkom ett häfte, under ett vart av budgetåren 1952/53 och 1953/54 likaledes ett häfte samt under budgetåret 1954/55 två häften. Trots att Albert Bonniers förlag kostnadsfritt svarar för tryckningskostnaderna och arvoden för biträde vid illustreringen, ha dessa nio häften om sammanlagt närmare 1 400 sidor kostat statsverket över 504 000 kronor, dvs. över 56 000 kronor per häfte eller ca 365 kronor per sida. Då avgiftsfria exemplar av utkomna häften enligt de uppställda villkoren skola överlämnas till ecklesiastikdepartementet och riksarkivet, vars chef, riksarkivarien, är ordförande i samfundets styrelse, måste det under en följd av år för såväl departementschefen som samfundets ledning ha stått fullt klart, att huvudvillkoret för statsbidragets åtnjutande ej uppfyllts.

Med nuvarande utgivningstakt anses lexikonet vara komplett först om 150—200 år. Det kan i detta sammanhang erinras om att riksdagens revisorer i sin berättelse till 1949 års riksdag uttalat, att Svenskt biografiskt lexikon i sin egenskap av personhistoriskt standardverk har en betydelsefull uppgift att fylla inom svenskt kulturliv och bildningsarbete men att publikationens syfte i hög grad förfelas, därest utgivandet sprides över en tidrymd av flera mansåldrar. (I, s. 147.) Med anledning av statsrevisorernas granskning förklarar humanistiska fondens nämnd i sitt av dåvarande kronprins Gustaf Adolf i egenskap av nämndens ordförande undertecknade yttrande, att "befogade anmärkningar riktats mot utgivningstakten. Visserligen måste vid ett rättvist bedömande av denna rimlig hänsyn tagas till det stora och tidskrävande arbete, som vid lexikonverkets återupptagande måste ägnas uppbyggandet av för verket i dess helhet oundgängliga vetenskapliga grundvalar i form av en omfattande registrering och excerpering m. m. Men även om sådan hänsyn tages, måste det dock konstateras, att utgivnings-

takten icke motsvarat förväntningarna och de nedlagda kostnaderna." (II, s. 125.)

Såväl departementschefen som riksdagens statsutskott ha sedan betonat angelägenheten av att arbetet med lexikonets utgivande fullföljes i snabbast möjliga takt.

Statens sakrevision anmärker på bl. a. att lexikonets huvudredaktör under sista budgetåret utöver en lön på 30 492 kronor fått till sig utbetalt ej mindre än 16 000 kronor i författarvoden, trots att det enligt samfundets stadgar åligger honom att anskaffa bidrag till lexikonet, redigera artiklarna, svara för korrekturläsning och tryckning samt övervaka distributionen. Det har även visat sig, att man till huvudredaktören utbetalt författarvoden, där annan person varit artikelförfattaren men ej gjort anspråk på ersättning. Vidare skall ej mindre än 6 000 kronor under samma år ha utbetalts för huvudredaktörens representation och personliga expenser samt därjämte betydande belopp för bilresor och forskningskostnader, för vilka utgifter verifikationer saknas i samtliga fall utom två. Det kan i samband härmed omnämnas, att man vid översynen av samfundets verksamhet ställt sig undrande inför de ofta förekommande resorna till en småländsk residensstad, där huvudredaktören har vissa privatintressen. Slutligen har samfundet till huvudredaktören utbetalt betydande löneförskott, beträffande vilka f. ö. styrelsens ordförande, såsom sakrevisionen framhållit i skrivelsen till Kungl. Maj:t, lämnat oriktiga uppgifter i samfundets yttrande. Här påtalade oriktiga användning av statsanslaget, för vilken samfundets ledning får anses bära ansvaret, har möjliggjorts genom underlåtenhet att tillsätta den biträdande redaktörstjänsten, till vilken ingalunda saknats kvalificerade sökande.

I enlighet med sakrevisionens skrivelse föreslår departementschefen, att statsanslaget nedsättes med 23 900 kronor eller det beräknade lönebeloppet till biträdande redaktören. Detta förslag måste betraktas som en synnerligen dålig lösning, om man är angelägen om att påskynda utgivningen av detta för vårt kulturliv så betydelsefulla lexikon. Snarare borde för åstadkommande av en bättre tingens ordning åtgärderna i stället avse samfundets och lexikonets ledning.

Under hänvisning till vad här anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta *dels* att anslaget till Samfundet för svenskt biografiskt lexikons utgivande för budgetåret 1956/57 utgår med oförändrat belopp eller 123 900 kronor, *dels* att ordföranden i samfundets styrelse fr. o. m. nästa budgetår utses av Kungl. Maj:t, *dels* ock att samfundet ålägges att snarast vidtaga åtgärder för tillsättande av tjänsten som biträdande redaktör.

Stockholm den 26 januari 1956

S. Rimås